

УДК 159.923.3

Форманюк Юлія Валеріївна

здобувач кафедри загальної психології

та психології розвитку особистості

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

e-mail: Julia.formanyuk@gmail.com

ORCID 0000-0001-6971-2653

**МІСЦЕ ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В СТРУКТУРІ
ІНФАНТИЛЬНОСТІ**

Стаття присвячена аналізу емпіричного дослідження основних особистісних компетенцій як додаткового механізму вивчення інфантильності особистості. Представлено та емпірично підтверджено відповідні компетенції: зовнішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин та внутрішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин, зовнішня компетенція матеріального та соціального статусу та внутрішня компетенція матеріального та соціального статусу, зовнішня компетенція валеологічної сфери та внутрішня компетенція валеологічної сфери, зовнішня компетенція професійної діяльності та внутрішня компетенція професійної діяльності.

Ключові слова: особистість, інфантильність, дії з організації життя, особистісний ресурс, потенціал, особистісні компетенції.

Актуальність. У сучасному українському суспільно-громадянському просторі, коли основні акценти становлення особистості робляться на за-своєнні нею європейських стандартів та цінностей, особливого значення набуває дослідження інфантильності як характеристики, що суттєво гальмує реалізацію задуманих планів, проектів та ресурсів особистості у різних сферах життєдіяльності взагалі. Дослідження проблеми інфантильності сучасної молоді неможливе без розгляду самого процесу її життєвого становлення. Необхідність дослідження інфантильності як особистісного конструкту, який може гальмувати активність особистості, стає актуальним і затребуваним як з теоретичного, так і з практичного боку, проте, незважаючи на очевидну значущість, ця проблема не отримала повного розвитку в сучасній психологічній науці, за винятком окремих напрямів, що в основному стосуються клінічних (С. П. Авдєєва, А. Ю. Акопов, Є. А. Брюн, О. І. Іванова, В. Д. Менделевич, О. В. Макаричева, О. В. Надеждіна, К. В. Пиркова, О. В. Сухарев, В. П. Трифонова) та вікових (Б. Г. Ананьєв, А. Валлон, О. Кернберг, В. У. Кузьменко, Р. В. Павелків, Т. Д. Ріхтерман, О. П. Цигіпало, А. Фрейд, R. Rattner) проявів інфантильності. Компетентнісний підхід до вивчення інфантильності в науці відсутній.

Мета: викладення результатів емпіричного дослідження місця та ролі особистісних компетенцій у структурі інфантильності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблеми інфантильності сучасної молоді неможливе без розгляду самого процесу життєвого станов-

лення. Безпосередньо процес життєвого становлення та розвитку полягає у вмінні грамотної організації життєвих процесів та подолання кризових чи проблемних ситуацій. Отже, методика ДОЖ досліджує та відображає структуру виникнення проблемних ситуацій та шляхи розв'язання та знаходження рішення у складній ситуації.

Організація життя особистості складається зі свідомих і несвідомих детермінант, що виходять від самого суб'єкта. Дії з організації життя в найбільш явному вигляді виявляються в процесі подолання суб'єктом проблемних ситуацій, зумовлених його актуальними життєвими труднощами. Така дія починає свідомо формуватися суб'єктом в момент виявлення ним проблемної ситуації. Психологія дії з організації життя, на даному етапі його формування, визначається взаємодією об'єктивних і суб'єктивних елементів, які визначені як складові структури проблемної ситуації. Активізація особистості, що виникає в процесі виявлення проблемних ситуацій, спрямована на подолання цих загроз, яке, з боку зовнішньої практичної діяльності, здійснюється відповідно до принципу максимальної ефективності, і з боку внутрішньої психічної діяльності — відповідно до принципу максимального втілення сенсу життя.

У статті розкрито ресурс або потенціал особистості для вирішення проблемної ситуації, визначення якого буде відбуватися шляхом віднімання значень дії з організації життя (за внутрішньою та зовнішньою компонентами) від значень відповідної проблемної ситуації. Визначення ресурсу або потенціалу має широке трактування та не підкреслює саме психологічний зміст нової змінної, тому доцільно використовувати визначення компетенції. Так само компетенція визначається здатністю застосовувати знання, вміння, успішно діяти на основі практичного досвіду при вирішенні завдань загального роду. Компетенції особистості ми розуміємо як сукупність взаємопов'язаних базових якостей, що містять в собі перспективи застосування знань, умінь і навичок в якісно-продуктивній діяльності.

Отже, були визначені відповідні компетенції: зовнішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин та внутрішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин, зовнішня компетенція матеріального та соціального статусу та внутрішня компетенція матеріального та соціального статусу, зовнішня компетенція валеологічної сфери та внутрішня компетенція валеологічної сфери, зовнішня компетенція професійної діяльності та внутрішня компетенція професійної діяльності.

Наступними кроком проведемо аналіз описових характеристик та аналіз розподілу отриманих змінних (табл. 1).

Оцінювання наближення практичної кривої до параметрів нормалі було проведено шляхом розрахунку коефіцієнтів асиметрії (S) та ексцесу (K) для показників опитувальника. Розраховані коефіцієнти в разі нормального розподілу даних вибірки мають становити $K / SEK \leq |2.5|$ та $\frac{S}{SES} \leq |2.5|$.

Проведемо аналіз описових характеристик, зокрема арифметичного середнього значення (M) та значення стандартного відхилення (SD), для виявлення характеру визначення новостворених змінних.

Таблиця 1

Описові характеристики дослідження особистісних компетенцій досліджуваних

Показники компетенції	M	SD	S/SEK	K/KES
Зовнішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин	9,057	7,642	-2,024	0,034
Внутрішня компетенція внутрішньосімейних взаємовідносин	9,287	9,236	-2,757	1,027
Зовнішня компетенція матеріального та соціального статусу	0,554	6,681	-0,374	-0,299
Внутрішня компетенція матеріального та соціального статусу	2,899	6,646	-2,087	-0,331
Зовнішня компетенція валеологічної сфери	3,532	9,058	0,874	0,216
Внутрішня компетенція валеологічної сфери	5,194	9,080	-2,612	0,431
Зовнішня компетенція професійної діяльності	1,640	7,331	2,490	2,892
Внутрішня компетенція професійної діяльності	2,431	6,243	0,917	0,431

Найбільші значення компетенції виявлені за показниками внутрішньосімейних відносин. Так, студенти проявляли збільшену готовність до вирішення проблемних ситуацій у родинному колі як за допомогою зовнішнього впливу на проблему ($M=9,057$), так і за внутрішнім настроєм на можливі конфліктні прояви. Також слід зауважити, що у дослідженні брали участь студенти від 18 до 24 років. Отже, більшість студентів ще не має власних сімейних уз, а проживає у батьківського родинному колі, де з роками вже визначенні всі правила поведінки та сімейні ролі. Студентів ще не спіткали справжні власні сімейні проблеми, тому може мати місце переоцінка власних можливостей та здібностей для подолання проблемних ситуацій.

Також наведемо частотний аналіз компетенцій внутрішньосімейних відносин (рис. 1).

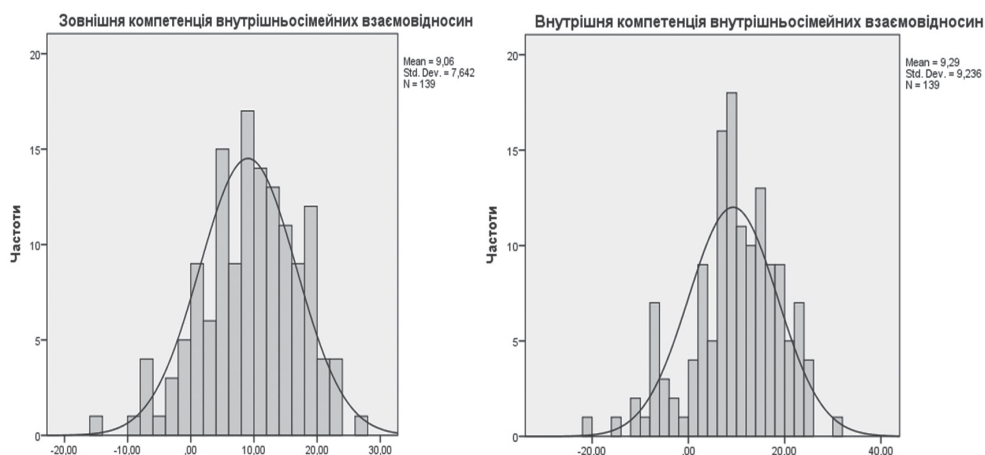

Рис. 1. Частотний аналіз особистісних компетенцій внутрішньосімейних взаємовідносин

За значення стандартного відхилення зовнішньої компетенції ($SD=7,642$) можна говорити про існуючі різні точки зору щодо оцінки власної зовнішньої готовності досліджуваних студентів. Проте за показником внутрішньої компетенції ($SD=9,236$) вони проявляли ще більшу різноманітність оцінок власної готовності.

Схожа картина вимальовується за показниками компетенції валеологічної сфери, що наочно зображено на графіках проведення частотного аналізу (рис. 2).

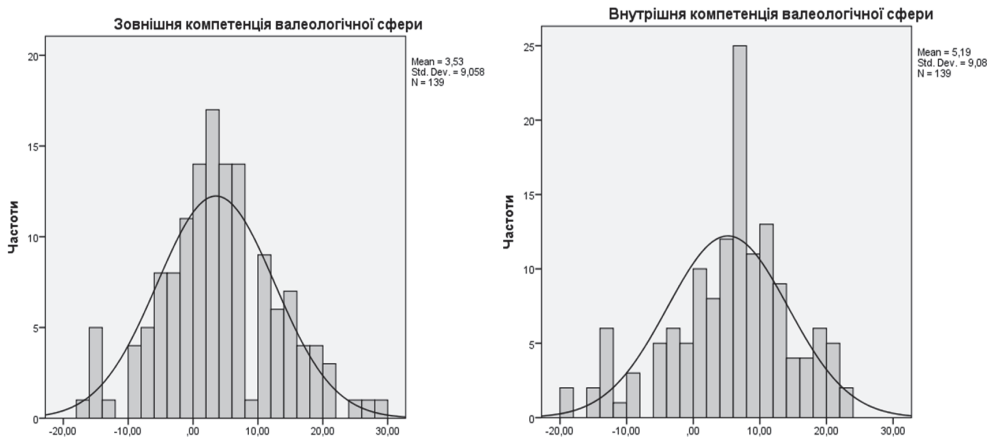

Рис. 2. Частотний аналіз особистісних компетенцій валеологічної сфери

Студенти не спостерігають явних проблемних ситуацій, тому високо оцінюють власні внутрішні ресурси ($M=5,194$) та можливості з вирішення цих проблем. Також практичні заходи ($M=3,532$) для поліпшення власного фізичного та психічного здоров'я не викликають у досліджуваних сумнівів їх готовності. Майже однаковий розбіг оцінок студентів за внутрішньою та зовнішньою компетенцією ($SD=9,080$ та $SD=9,054$ відповідно) свідчить про неоднотайність визначення готовності дій щодо подолання проблеми.

В цілому досліджувані студенти виявляли найбільші рівні проблемних ситуацій за показниками матеріального становища та професійного розвитку. Студенти виявили більше внутрішніх ресурсів ($M=2,431$) для подолання проблем професійного становлення, аніж практичної готовності до пошуку розв'язання проблемної ситуації ($M=1,640$). Внутрішній запал та прагнення до професійного розвитку перевищують перелік існуючих шляхів практичної реалізації омріяних висот, проте через певний час набуття досвіду баланс сил має вирівнятися. При визначенні внутрішньої компетенції ($SD=6,243$) студенти проявили більшу згуртованість у відповідях, проте за зовнішньою компетенцією ($SD=7,331$) оцінки мали більш розріджений характер. Наведений частотний аналіз наочно зображує картину розподілу значень оцінок професійної діяльності студентів (рис. 3).

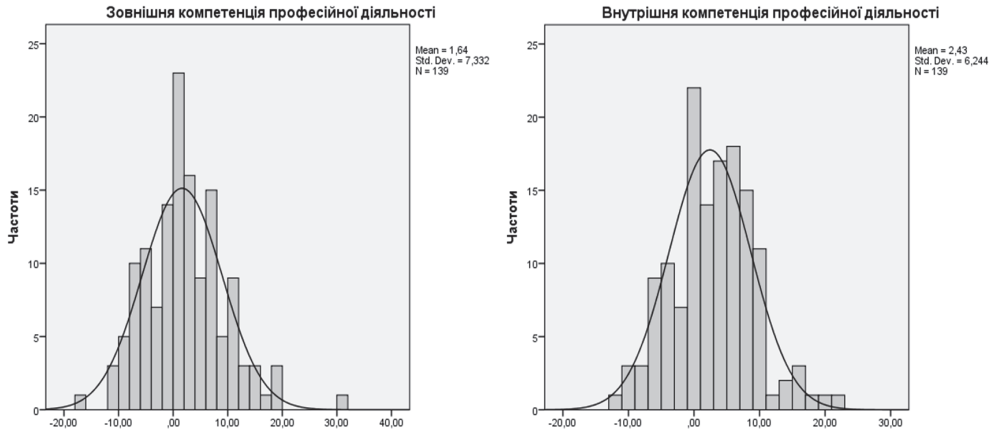

Рис. 3. Частотний аналіз особистісних компетенцій професійної діяльності

Найменший рівень компетенції був визначений за показником зовнішньої компетенції матеріального та соціального статусу ($M=0,554$). Студентам виявилось найскладніше приймати рішення стосовно зовнішніх аспектів успіху фінансового розвитку. З мотиваційної та вольової точки зору ($M=2,899$) студенти виявились добре підготовленими до перешкод на шляху фінансової незалежності (рис. 4).

Рис. 4. Частотний аналіз особистісних компетенцій матеріального та соціального статусу

Однак нестача досвіду та практичних навичок ставала значною перешкодою для соціального та матеріального благополуччя. Значення стандартного відхилення оцінок за обома компетенціями демонстрували майже однаковий розбіг ($SD=6,681$ та $SD=6,646$), що показало однотайність групи у визначенні власних внутрішніх та зовнішніх ресурсів.

Висновки. Таким чином, визначення основних видів проблемних ситуацій, з якими людина стикається протягом життя, та оцінка власних

можливостей подолання труднощів створює додаткові умови дослідження інфантильності серед молоді. Дії з організації життя в найбільш явному вигляді виявляються в процесі подолання суб'єктом проблемних ситуацій, зумовлених його актуальними життєвими труднощами.

Студенти оцінили рівні проблемних ситуацій меншими за силу дій, якими ми мали відповісти на можливі труднощі. Так, досліджувані визначали себе найбільш компетентними у питаннях налагодження сімейних стосунків. Вирішення проблем валеологічної сфери завдяки якостям молодого організму також не вимагають надмірних зусиль. Компетентність професійної діяльності значно потьмяніє перед двома попередніми показниками. Студенти значно складніше почуваються на шляху активного професійного становлення. До того ж здобуття фінансової незалежності на соціального визнання перебуває у ролі бажаної, але найбільш недосяжної компоненти успішного життя. Однак студенти під час навчання знаходяться у складному процесі набуття знань та професійних навичок, тому з часом, на нашу думку, низькі оцінки компетентності матеріального та соціального статусу набудуть відповідного значення.

Список використаних джерел і літератури

1. Сабельникова О. В. Инфантилизм: теоретический конструкт и операционализация / О. В. Сабельникова, Н. Л. Хмелева // Образование и наука. — 2016. — № 3 (132). — С. 24–36.
2. Barrett P. Structural Equation Modelling: Adjudging Model Fit / P. Barrett // Personality and Individual Differences. — 2007. — Vol. 42, No 5. — P. 815–24.

References

1. Sabelnikova O. V. (2016). Infantilizm: teoreticheskiy konstrukt I operacionalizaciya [*Infantilism: a theoretical construct and operationalization*]. — M.: Pedagogika [in Russian]
2. Barrett, P. Structural Equation Modelling: Adjudging Model Fit / P. Barrett // Personality and Individual Differences. — 2007. — Vol. 42, No 5. — P. 815–24.

Форманюк Юлия Валерьевна

соискатель кафедры общей психологии
и психологии развития личности

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

**МЕСТО ЛИЧНОСТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В СТРУКТУРЕ
ИНФАНТИЛЬНОСТИ**

Резюме

Статья посвящена анализу эмпирического исследования основных личностных компетенций в качестве дополнительного механизма изучения инфантильности личности. Представлены и эмпирически подтверждены соответствующие компетенции: внешняя компетенция внутрисемейных взаимоотношений и внутренняя компетенция внутрисемейных взаимоотношений, внешняя компетенция материального и социального статуса и внутренняя компетенция материального и социального статуса, внешняя компетенция валеологической сферы и внутренняя компетенция валеологической сферы, внешняя компетенция профессиональной деятельности и внутренняя компетенция профессиональной деятельности.

Ключевые слова: личность, инфантильность, действия по организации жизни, личностный ресурс, потенциал, личностные компетенции.

Formaniuk Julia

applicant of the chair of General psychology
and psychology of personality development
Odessa I. I. Mechnikov National University

**PLACES OF PERSONAL COMPETENCIES IN THE INFANITY
STRUCTURE**

Abstract

The article is devoted to the analysis of empirical research of basic personal competencies as an additional mechanism for the study of infantile personality. The study of the problem of infantilism of modern youth is impossible without considering the very process of its life formation. The need for a study of infantilism as a personal construct that can inhibit the activity of the individual becomes relevant and in demand both from a theoretical and a practical point of view, however, despite its apparent significance, this problem has not been fully developed in modern psychological science, except for individual directions, which mainly relate to the clinical and age-old manifestations of infantilism. Competent approach to the study of infantilism in science is absent. The relevant competencies are represented and empirically confirmed: external competence of internal family relationships and internal competence of family relations, external competence of material and social status, internal competence of material and social status, external competence of the valeological sphere and internal competence of the valeological sphere, external competence of professional activity and internal competence of professional activity.

Key words: personality, infantile, actions on organization of life, personal resource, potential, personal competencies.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2017